

Idén lenne 90 éves

SCHRAMMEL IMRE VISSZAEMLEKEZÉSE CSEKOVSZKY ÁRPÁD KERAMIKUSMŰVÉSZRE

Szinte hihetetlen, hogy Csekovszky Árpád (1931–1997) – Csekó, ahogy mindannyian neveztük – immár majd’ negyedszázada nincs köztünk. Hatása máig él, mert műveiben halhatatlan.

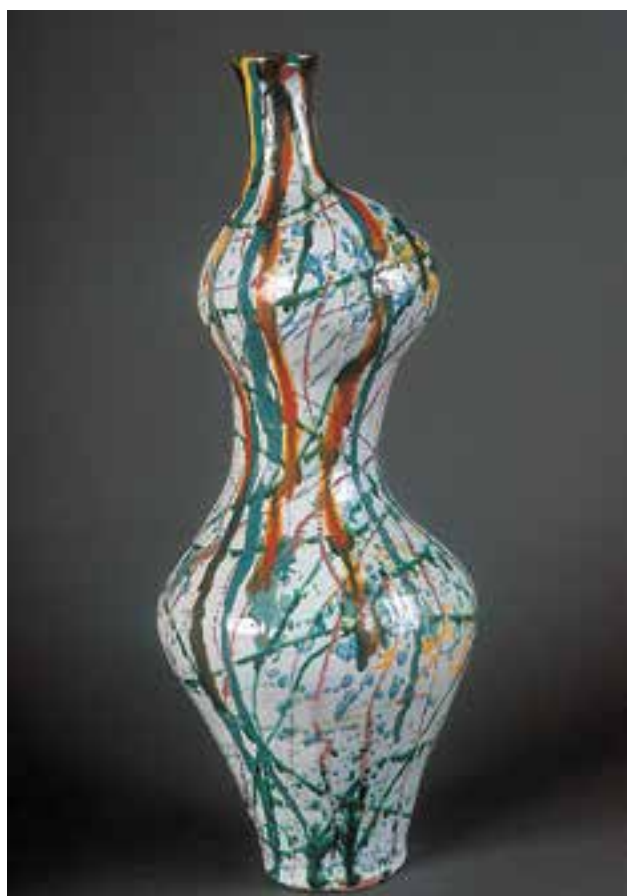
1952 óta ismertem. Egy évvel járt felettem az Iparművészeti Főiskolán, a kerámia szakon. Előtte a Szépművészeti Líceumban (későbbi nevén: Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban) tanult. Nem

keramikusnak készült. A Képzőművészeti Főiskolán festőnek jelentkezett, de átcsábították a Kinizsi utcába. Így lett keramikus.

Nagyon komoly, munkáiban elmélyült hallgató volt, és évfolyamában őt tartották a legjobbnak. Ekkor Gádor István volt a keramikusok tanára. A mintázást viszont Borsos Miklós vezette, s az ő szuggesztív hatása felülírta a szaktanárokét, és a hallgatók őt követték.

CSEKOVSZKY ÁRPÁD: Tálát tartó női figura
Árpád CSEKOVSZKY: Female figure holding a dish
1958 körül, mázas kerámia, magasság: 76 cm
(Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány, Budapest)
Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

CSEKOVSZKY ÁRPÁD: Idol, váza
Árpád CSEKOVSZKY: Idol, vase
1961, mázas kerámia, magasság: 46 cm
(Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány, Budapest)
Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

CSEKOVSZKY Árpád: Lovas harcos | Árpád CSEKOVSZKY: Mounted warrior
1966, mázas kerámia, magasság: 48 cm (Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány, Budapest)
Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

CSEKOVSKY Árpád: Virágtartó plasztika | Árpád CSEKOVSKY: Sculpted flower holder | 1965 körül, mázas kerámia, magasság: 73 cm (magántulajdon)
Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

CSEKOVSZKY Árpád: Bagoly | Árpád CSEKOVSZKY: Owl | 1965, mázas kerámia, magasság: 55 cm (Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány, Budapest)
 Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

Nagyon kemény évek voltak ezek. Ekkor volt a Rákosi-korszak fénykora. Ezt tetézte még, hogy a főiskolán tanult Rákosi Mátyásné a porcelán szakon, és már a diplomamunkáját készítette. El lehet képzelni, hogy ebben az időben milyen kitüntetett figyelemben volt részünk a titkosszolgálatoktól.

Csupán röviden, milyen is volt akkor az oktatás? Félnyolckor a Szabad Nép-félórával kezdtünk, és a tanórák

sokszor este kilencig tartottak. Rengeteg elméleti óra töltötte ki a napot, a marxizmustól a honvédelmi ismeretekén át a szemináriumokig, és a szakmai tárgyaktól is volt bőven. Csekó utálta az elméleti tárgyakat, ő a mintázást, a rajzolást és mindenekfelett a kerámiagyakorlatokat szerette. A hallgatók egymás között is óvatosan beszéltek, mert újra és újra fegyelmi tárgyalások voltak, néha egy ártatlan vicc miatt is.

CSEKOVSZKY Árpád: Váza | Árpád CSEKOVSZKY: Vase | 1958, mázas kerámia, magasság: 19 cm (Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány, Budapest)
 Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

CSEKOVSZKY Árpád: Kocsihajtó | Árpád CSEKOVSZKY: Charioteer | 1970, oxiddal színezett kőcserép, magasság: 58 cm (Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány, Budapest)
 Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

Csekó a korongozott elemekből épített figurákkal tűnt ki a társai közül. Ezt követték az épített idolk, és a samottlovasok. A diplomára nagyon szuggesztív anyaggal rukkolt elő. Diplomakiállítására sok szobrász jött el, mert ilyen szabadabb szellemű anyagot akkor másutt nem láthattak. Ezzel a kerámia nagykorú lett. Leváltotta a két világháború között uralkodó kispolgári stílust.

A diplomát követően három hónapos katonai szolgálatra hívták be. Ez 1956-ra esett. Így a forradalmat megelőző vitákban, a nyugtalan hónapok eseményeiben nem vehetett részt. De ahogy ismertem, ő különben is kimaradt volna a hallgatói reformkövetelésekkel járó küzdelemből. A forradalom központjai az Iparművészeti Múzeumtól pár száz méterre álló Kilián laktanya, a Corvin köz és a Semmelweis-klinikák voltak, így a múzeum főiskolai szárnya is bőven kapott találatokat.

A forradalom a főiskolai életben komoly változást okozott. Gádor mester nyugdíjba vonulását követően a helyére Csekót nevezték ki. Tanársegédi rangban rábízták a kerámia szak vezetését. Egy évvel később engem is kineveztek a porcelán szakra, és ezzel elkezdődött több évtizedes együttműködésünk az oktatásban. 1960-ban Borsost politikai perbe fogták, és eltávolították a tanszékről, Illés Gyula vette át a főtanács vezetését. Őt Pogány Frigyes rektor mentette fel, és a helyére Z. Gács György festőművészt nevezte ki. Z. Gács a Szilikátipari-tervező Tanszék élén hamarosan megalapította az üveg szakot. A tanári kar kiegészült Horváth Márton és Bohus Zoltán üvegtervező tanárokkal. A szakcsoportok megtartották önállóságukat. Csekó tehetséges hallgatókat nevelhetett, akik szerették nyugodt, megértő, segítőkész tanárukat. Nyugodt évek következtek.

CSEKOVSKZY Árpád: Idol | Árpád CSEKOVSKZY: Idol
1977, festett kőcserép, magasság: 87 cm
(Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány, Budapest)
Fotó: Csekovszky Balázs / Csekovszky Árpád Művészeti Közalapítvány

1962-ben vezették be a 70 dolláros turistaútlevélet. Fiatal tanárok csoportjával Rómába mehettünk. Akkor láttunk valóságban híres épületeket, templomokat, Donatello-, Verrocchio-, Michelangelo-, Bernini-szobrokat. Festőket: Giottótól, Leonardótól és Raffaellótól Tizianóig, Veroneséig. Habzsoltuk a látnivalókat, és kevés pénzünkből szerettünk volna eljutni mindenhová – hátha többé nem jutunk el ide! Csekóval ketten vándoroltunk, vonaton aludtunk, kenyéren és szőlőn éltünk. Életre szóló, felejthetetlen élmény volt találkozni a MŰVÉSZETTEL!

Csekó egyik erőssége volt az épületkerámiaák sorozata. Sok megbízást teljesített, ezekből a műveiből még látható egynehány. Nem említettem, hogy a keramikusok a 860 °C-on égetett fazekasagyagból dolgoztak, és ezek sajnos a külső homlokzatokon tönkrementek a fagytól. Jól emlékszem a szentesi fürdő számára készített munkájára. Ez a sokszögű épület teljes külső kerámiaburkolatot kapott, melyet Csekó fehér alapra rajzolt lovasmótvumokkal festett meg. Az épület egyszerre volt modern és mégis tradicionális. Ez is a fagy áldozatává vált.

A hetvenes évektől felismertük, hogy a szilikátipar szédületes tempóban átalakult. A szimpóziumok szervezésével igyekeztünk valamit behozni a lemaradásunkból. Csekó nem lelkesedett ezekért a közös munkákért. Mindig azt hangsúlyozta: „a művészet a műteremben dől el.” Mindjobban visszahúzódott rákosligeti műtermébe. Ragaszkodása a tradícióhoz az emléktáblájára írt szavaival is jellemezhető: „Vidékinek mondtak, és én ezt vállaltam. Szerettem ezt a félfalusi, félkisvárosi környezetet, ahol a házból a kertbe léptem, ismertem mindenkit, s az utcákból hamar kiértem a határba, sose vágytam innen elköltözni...” Rákosligeten élt és alkotott több mint ötven éven át.

Adós vagyok még annak az időszaknak ismertetésével, amely Segesdi György tanszékvezetői kinevezése után történt, de főként az 1990-es esztendő történéseivel. Midőn Gádor Endre langyos rektori időszaka lejárt, és Gergely Istvánt nevezték ki az intézmény élére, teljes iskolaátalakítás vette kezdetét. Ekkor elkerültem a tanszékről, és más feladatokkal bíztak meg. Ezzel a napi kapcsolatunk megszűnt Csekóval. Így azt is csak közvetve hallottam, hogy 1992-ben nyugdíjba vonult. Annyira visszahúzódott rákosligeti műtermébe, hogy szinte semmit sem hallottam róla. Ennek az időszaknak az alkotásait is csupán a róla elnevezett emlékház megnyitásán láttam.

Csekovszky Árpád nagy formátumú, korszakát meghatározó keramikusművész volt.

A Csekovszky Gyűjtemény Kiállítóháza előzetes bejelentkezéssel látogatható. A kiállítóház megnyitásáról lapunk 2014/1. számában közöltünk cikket.